

УКРАЇНА

(19) UA (11) 43933 (13) U
(51) МПК
C01B 25/42 (2009.01)МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІОПИС
ДО ПАТЕНТУ
НА КОРИСНУ МОДЕЛЬвидається під
відповідальність
власника
патенту

(54) СПОСІБ ОДЕРЖАННЯ ПОДВІЙНОГО ДИФОСФАТУ НАТРІЮ-НІКЕЛЮ (II)

1

2

(21) u200903148

(22) 03.04.2009

(24) 10.09.2009

(46) 10.09.2009, Бюл.№ 17, 2009 р.

(72) ЛАВРИК РУСЛАН ВОЛОДИМИРОВИЧ

(73) НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

(57) Спосіб одержання подвійного дифосфату натрію-нікелю (II), що включає використання розплаву механічної суміші монокристалічних речовин, який **відрізняється** тим, що механічну суміш Na_2O та P_2O_5 з відповідним мольним співвідношенням для досягнення пропорції Na_2O 1,0моль - 1,0моль

P_2O_5 розтирають в агатовій ступці до однорідного стану, одержану механічну суміш прожарюють в платиновому тиглі 1 годину при температурі 850°C , розплав насичують при перемішуванні фторидом натрію NaF (2г) та витримують при температурі 850°C 1 годину, далі насичують оксидом нікелю (II) (1г), витримують 2 години при температурі 900°C , перемішують і кристалізують розплав шляхом зниження температури з 900°C до 700°C за 24 години, одержані монокристали подвійного дифосфату $\text{Na}_2\text{NiP}_2\text{O}_7$ зеленого кольору відмивають розведеною соляною кислотою, промивають водою та висушують при кімнатній температурі.

Корисна модель належить до хімічних сполук координаційної будови, а саме до подвійного безводного дифосфату натрію-нікелю (II) у твердому монокристалічному стані загальної формули $\text{Na}_2\text{NiP}_2\text{O}_7$.

Найбільш близьким за хімічною суттю і досягнутим результатом до корисної моделі, що передбачається, є полікристалічний $\text{Na}_2\text{NiP}_2\text{O}_7$, одержаний шляхом взаємодії оксиду нікелю в розплаві $\text{Na}_2\text{O}-\text{P}_2\text{O}_5-\text{NiO}$ при температурі $700-900^\circ\text{C}$. [Петренко О.В. Синтез та дослідження подвійних фосфатів лужних металів та нікелю і кобальту (II). Дис. канд. хім. наук: 02.00.01. - К., 1997, 176с.]

Недоліком найближчого аналогу стосовно об'єкту, що заявляється, є неможливість одержання великих монокристалів (розмірами понад 2-4мм) подвійного безводного дифосфату натрію-нікелю (II) за вказаною процедурою внаслідок причини - недостатні умови для кристалізації та вирощування монокристалів великих розмірів для подальшого використання чистої індивідуальної сполуки, яка відноситься до подвійних фосфатів - неорганічних сполук з координаційною будовою та особливими електрофізичними властивостями (іонна провідність).

Корисною моделлю ставиться завдання одержати у монокристалічному стані подвійний безводний дифосфат натрію-нікелю (II), що відноситься до координаційних солей за будовою дифосфатного аніону.

Поставлене корисною моделлю завдання досягається тим, що у способі одержання подвійного

дифосфату натрію-нікелю (II), що включає використання розплаву механічної суміші монокристалічних речовин, згідно корисній моделі механічну суміш Na_2O та P_2O_5 з відповідним мольним співвідношенням (для досягнення пропорції Na_2O 1,0моль - 1,0моль P_2O_5) розтирають в агатовій ступці до однорідного стану, одержану механічну суміш прожарюють в платиновому тиглі 1 годину при 850°C , розплав насичують, при перемішуванні, фторидом натрію NaF (2г) та витримують при 850°C 1 годину, далі насичують оксидом нікелю (II) (1г), витримують 2 години при температурі 900°C , перемішують і кристалізують розплав шляхом зниження температури з 900°C до 700°C за 24 години, одержані монокристали подвійного дифосфату $\text{Na}_2\text{NiP}_2\text{O}_7$ зеленого кольору відмивають розведеною соляною кислотою, промивають водою та висушують при кімнатній температурі.

Одержання монокристалічного подвійного безводного дифосфату натрію-нікелю (II), що відноситься до координаційних солей за будовою дифосфатного аніону, загальної формули $\text{Na}_2\text{NiP}_2\text{O}_7$, забезпечено кристалізацією розплаву $\text{Na}_2\text{O}-\text{P}_2\text{O}_5-\text{NiO}-\text{NaF}$.

Синтез виконують в наступному порядку. Наважку NaPO_3 (взяту для досягнення пропорції 1,0моль Na_2O - 1,0моль P_2O_5) перемішують в агатовій ступці до однорідного стану. Одержану механічну суміш прожарюють в платиновому тиглі при $800-850^\circ\text{C}$ 1 годину. Одержаний розплав насичують фторидом натрію NaF (2г) та витримують при 850°C 1 годину, далі насичують оксидом ніке-

(13) U
(11) 43933
(19) UA

лю (II) (1г), витримують 2 години 900°C, перемішують і кристалізують розплав шляхом зниження температури з 900°C до 700°C за 24 години. Отримують монокристали подвійного дифосфату $\text{Na}_2\text{NiP}_2\text{O}_7$ - зеленого кольору.

Приклад. Наважку NaPO_3 (8,0г) розтирають в агатовій ступці. Одержану механічну суміш висипають в платиновий тигль об'ємом 50мл і гомогенізують протягом 1 години при 850°C. Одержаний

розплав насичують фторидом натрію NaF (2г) та витримують при 850°C 1 годину, далі насичують оксидом нікелю (II) (1г), витримують 2 години 900°C, перемішують, і кристалізують розплав шляхом пониження температури з 900°C до 700°C за 24 години. Отримують монокристали подвійного дифосфату $\text{Na}_2\text{NiP}_2\text{O}_7$ - зеленого кольору.

Загальна формула синтезованої речовини встановлена за її хімічним складом (табл. 1).

Таблиця 1

Визначення хімічної формули подвійного дифосфату натрію-нікелю (II)

Формула сполуки	Na_2O		NiO		P_2O_5	
	розр.	одерж.	розр.	одерж.	розр.	одерж.
$\text{Na}_2\text{NiP}_2\text{O}_7$	22,22	21,93	26,88	27,14	50,89	50,04

В одержаній за прикладом сполуці наявність $\text{P}_2\text{O}_7^{4-}$ аніону підтверджено шляхом ІЧ спектроскопії. В спектрі синтезованої сполуки добре ідентифікуються валентні симетричні та асиметричні

коливання $\text{P}_2\text{O}_7^{4-}$ аніону у діапазоні хвилових чисел 700-1260 cm^{-1} та деформаційні коливання кристалічної ґратки в межах 420-600 cm^{-1} (табл. 2).

Таблиця 2

Дані ІЧ-спектроскопічних досліджень (cm^{-1})

Віднесення частот	Формула сполуки
	$\text{Na}_2\text{NiP}_2\text{O}_7$
$\tau(\text{PO}_3)$	465 сл.
колив. решітки	495 ср.
δ_s	545 с.
P-O	575 с.
δ_{as}	590 пл.
+	615 пл.
$\nu \text{ MO}$	
$\nu_s \text{ P-O-P}$	730 ср.
$\nu_{as} \text{ P-O-P}$	880 с. 920 ср. 960 с.
$\nu_s \text{ PO}_4$	
$\nu_{as} \text{ PO}_4$	
$\nu_s \text{ PO}_2$	1005 ср. 1050 с.
$\nu_{as} \text{ PO}_2$	1160 о.с. 1210 ср.

с. - сильне, о.с. - особливо сильне, сл. - слабе, ср. - середнє, пл. - плече.

Результати повного рентгенофазового показали, що кристалографічні параметри синтезованої сполуки відповідають літературним даним - $\text{Na}_2\text{NiP}_2\text{O}_7$ (пр. гр. P1; $a=6,390 \text{ \AA}$, $b=9,327 \text{ \AA}$, $c=10,862 \text{ \AA}$; $\alpha=64,62^\circ$, $\beta=80,15^\circ$, $\gamma=73,60^\circ$).

[Петренко О.В. Синтез та дослідження подвійних фосфатів лужних металів та нікелю і кобальту (II). Дис. канд. хім. наук: 02.00.01. - К., 1997, 176с.]

Проведені дослідження показали, що отримана сполука може використовуватись як неорганічна фосфатна матриця для синтезу матеріалів з особливими фізичними властивостями (іонний провідник).